

บทที่ 2

วรรณคดีปริทัศน์

มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 16 เรื่องที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และ มาตรฐานการบัญชีไทยฉบับที่ 32 เรื่องที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ได้มีการกำหนดแนวทางเลือกให้กิจการสามารถเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการแสดงมูลค่าของสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ด้วยราคาตีใหม่หรือราคาประเมินใหม่แทนการใช้ราคาทุนเดิมได้ ซึ่งมีผลทำให้การแสดงรายการดังกล่าวกิจการอาจมีทางเลือกให้ปฏิบัติ (Allowed Alternative Treatment) ได้สองทางด้วยกัน ทั้งนี้แนวทางเลือกปฏิบัติทางการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่นี้เป็นประเด็นที่ได้มีการศึกษาวิจัยกันบ้างแล้ว อาทิเช่น ในประเทศออสเตรเลียและอังกฤษได้มีการศึกษาถึงแนวทางเลือกของการใช้นโยบายการบัญชีดังกล่าว โดยได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุหรือปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่

ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่นี้นับได้ว่ามีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นเนื้อหาที่จะกล่าวถึงในบทนี้จะเป็นการสรุปเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎี เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ ทั้งนี้เพื่อที่จะได้เป็นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว

แนวคิดและทฤษฎี

การวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกนโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่: กรณีศึกษาบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในครั้งนี้มีแนวคิดและทฤษฎีที่สำคัญดังนี้

1. แนวคิดเรื่องการบัญชีตามมูลค่ายุติธรรม (Fair Value Accounting)

การเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ใหม่จะทำให้มีการแสดงมูลค่าของสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ด้วยราคาตีใหม่หรือราคาประเมินใหม่แทนการใช้ราคาทุนเดิม ซึ่งการแสดงมูลค่าของสินทรัพย์ด้วยราคาประเมินใหม่นี้ดังกล่าวพบว่าสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการบัญชีตามมูลค่ายุติธรรมเป็นอย่างมาก

เนื่องจากการรับรู้การใช้มูลค่ายุติธรรมในการแสดงมูลค่าของสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์นั่นเอง ดังนั้นในส่วนต่อไปจะกล่าวถึงวิวัฒนาการของการใช้มูลค่ายุติธรรม คำนิยามของคำว่ามูลค่ายุติธรรม และการกำหนดมูลค่ายุติธรรมต่อไป

วิวัฒนาการของการใช้มูลค่ายุติธรรม

Vernon (1990) ได้กล่าวถึงวิวัฒนาการของการใช้มูลค่ายุติธรรมไว้ว่า ในยุคแรกของการบัญชีระหว่างศตวรรษที่ 12 ถึง 17 ผู้สนใจข้อมูลทางบัญชี ได้แก่ เจ้าของกิจการ ซึ่งเป็นผู้บริหารกิจการเองด้วย ข้อมูลทางการบัญชีจึงมักแสดงด้วยราคาทุนเดิม (Historical Cost) ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายและสะดวก

ต่อมาในยุคกลางคือ ในศตวรรษที่ 18 ถึง 19 ธุรกิจเริ่มขยายตัวมากขึ้น กิจการมีการดำเนินธุรกิจในรูปแบบของห้างหุ้นส่วนและเริ่มมีแหล่งเงินทุนจากเจ้าหนี้ จึงทำให้มีผู้สนใจกิจการมากขึ้น อย่างไรก็ตามเจ้าหนี้ได้ให้ความสนใจในสมรรถภาพในการดำเนินธุรกิจและความสามารถในการชำระหนี้เมื่อถึงกำหนด ส่วนเจ้าของกิจการให้ความสนใจในแนวโน้มของผลการดำเนินงาน ดังนั้นในยุคนี้กิจการจึงยังคงใช้ราคาทุนเดิมในการจัดทำงบการเงินและมีข้อสมมติเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่องเพื่อเป็นการสนับสนุนการใช้ราคาทุนเดิม

อย่างไรก็ตามในศตวรรษที่ 20 ธุรกิจต้องเผชิญกับสภาวะการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น ผู้สนใจข้อมูลทางบัญชี ได้แก่ ผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ และผู้บริหาร (ผู้บริหารอยู่ในสถานะพนักงานของกิจการไม่ใช่เจ้าของเงินทุนอีกต่อไป) จากสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าวข้อมูลในรายงานการเงินตามเกณฑ์ราคาทุนเดิมจึงไม่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจมากนัก เนื่องจากผู้ใช้รายงานไม่อาจทราบฐานะที่แท้จริงของกิจการได้ ดังนั้นรายงานข้อมูลทางบัญชีโดยใช้ราคาตลาดปัจจุบันจะช่วยแก้ไขปัญหาของราคาทุนเดิมได้ โดยราคาตลาดปัจจุบันอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ราคาตลาดยุติธรรม (Fair Market Value) หรือมูลค่ายุติธรรม (Fair Value) นั่นเอง

คำนิยามของคำว่า “มูลค่ายุติธรรม”

ความหมายของคำว่า “มูลค่ายุติธรรม” ได้มีผู้ให้คำนิยามเกี่ยวกับมูลค่ายุติธรรมไว้อย่างหลากหลาย อาทิเช่น ก่อเกียรติ พานิชกุล (2536) ได้ให้คำนิยามของคำว่ามูลค่ายุติธรรมไว้ในพจนานุกรมศัพท์ตลาดหลักทรัพย์ว่า มูลค่ายุติธรรม หมายถึง ราคาที่อยู่ในระดับมาตรฐาน ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายยอมรับ ซึ่งเป็นราคาสินค้าในตลาดที่เป็นที่ยอมรับต่อผู้บริโภค

สมพร บุรินทรภักฎ (2544) ได้กล่าวว่าในส่วนของวิชาชีพการประเมินราคา มาตรฐานการประเมินระหว่างประเทศ (International Valuation Standard: IVS) และสมาคมนักประเมินราคาอิสระไทย (Thai Valuers Association: TVA) ได้ให้คำนิยามของคำว่ามูลค่าตลาดซึ่งมีความหมายที่คล้ายคลึงกับคำว่ามูลค่ายุติธรรมเป็นอย่างมาก โดยมาตรฐานการประเมินระหว่างประเทศได้ให้คำนิยามว่า **มูลค่าตลาด** หมายถึง จำนวนเงินซึ่งประมาณว่าเป็นราคาของทรัพย์สินที่ควรใช้ตกลงซื้อขายกันได้ ณ วันที่ประเมินระหว่างผู้เต็มใจซื้อและผู้เต็มใจขาย โดยทั้งสองฝ่ายไม่มีความเกี่ยวข้องกันหลังจากที่มีการเสนอขายทรัพย์สินในระยะเวลาพอสมควร โดยที่ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงซื้อขายกันด้วยความรอบรู้อย่างรอบคอบและปราศจากภาวะกดดัน ส่วนสมาคมนักประเมินราคาอิสระไทยได้ให้คำนิยามว่า **มูลค่าตลาด** หมายถึง มูลค่าเป็นตัวเงินซึ่งประมาณว่าเป็นราคาของทรัพย์สินที่สามารถใช้ตกลงซื้อขายกันได้ระหว่างผู้เต็มใจขายและผู้เต็มใจซื้อ ณ วันที่ประเมิน ภายใต้เงื่อนไขการซื้อขายปกติที่ผู้ซื้อและผู้ขายไม่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกัน โดยมีการเสนอขายทรัพย์สินในระยะเวลาพอสมควร และโดยที่ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงใจซื้อขายด้วยความรอบรู้อย่างรอบคอบและปราศจากภาวะกดดัน ทั้งนี้ให้ถือด้วยว่าสามารถโอนสิทธิตามกฎหมายโดยสมบูรณ์ในทรัพย์สินได้

อย่างไรก็ตามคำนิยามของคำว่า "มูลค่ายุติธรรม" ที่ถือว่าเป็นที่ยอมรับกันมากที่สุดในแวดวงนักบัญชีคงจะเป็นคำนิยามที่กำหนดมาจาก คณะกรรมการเพื่อการศึกษาและจัดทำมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา (FASB), คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IASB) และสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (ส.บ.ช.) ซึ่งได้ให้คำนิยามของคำว่ามูลค่ายุติธรรมไว้อย่างสอดคล้องกัน โดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (2545) ได้ให้คำนิยามของคำว่ามูลค่ายุติธรรมไว้ในศัพท์นักบัญชียังนี้

มูลค่ายุติธรรม หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงแลกเปลี่ยนสินทรัพย์กันในขณะที่ทั้งสองฝ่ายมีความรอบรู้และเต็มใจในการแลกเปลี่ยน และสามารถต่อรองราคากันได้ อย่างเป็นอิสระในลักษณะของผู้ที่ไม่มีเกี่ยวข้องกัน

นอกจากนี้ในศัพท์นักบัญชียังได้ให้คำนิยามของคำว่าราคาตลาดยุติธรรม ซึ่งมีความหมายที่ใกล้เคียงกับคำว่ามูลค่ายุติธรรมไว้เพิ่มเติมคือ

- (1) มูลค่าที่พิจารณาจากราคาที่เป็นผลจากการต่อรองโดยปกติทางธุรกิจระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายที่เป็นอิสระไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกัน โดยทั่วไปราคานี้จะคงอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง
- (2) มูลค่าที่ประมาณขึ้น ในกรณีที่ไม่มีการขายหรือการแจ้งราคาสินค้า

จากคำนิยามของคำว่ามูลค่ายุติธรรมที่กำหนดโดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยข้างต้น ในทางปฏิบัติจึงสามารถกำหนดมูลค่ายุติธรรมได้หลายวิธีด้วยกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของสินทรัพย์ ความพร้อมของข้อมูลที่มีอยู่และวัตถุประสงค์ในการใช้มูลค่ายุติธรรมนั้น ในส่วนต่อไปจะกล่าวถึงวิธีการกำหนดมูลค่ายุติธรรมที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน

การกำหนดมูลค่ายุติธรรม

การศึกษาเอกสารทางวิชาการของ Barth และ Landsman (1995) และของ รัญลักษณ์ วิจิตรสารวงศ์ (2545) ที่ได้เขียนบทความเกี่ยวกับเรื่องการบัญชีตามมูลค่ายุติธรรม ทำให้สามารถสรุปวิธีการกำหนดมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ได้ดังนี้

(1) กิจการต้องพิจารณากำหนดมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์จากราคาตลาดปัจจุบันก่อน ในกรณีที่กิจการสามารถหาราคาตลาดปัจจุบันซึ่งเป็นราคาที่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนอย่างเป็นอิสระตามคำนิยามของมูลค่ายุติธรรมได้ ราคาตลาดนั้นจะเป็นตัววัดมูลค่ายุติธรรมได้ดีที่สุด

(2) ในกรณีที่กิจการไม่สามารถหาราคาตลาดปัจจุบันตามข้อหนึ่งได้ เนื่องจากสินทรัพย์นั้นไม่มีการซื้อขายกันในขณะนั้นทำให้ขาดคุณสมบัติตามคำนิยามของมูลค่ายุติธรรม ในกรณีนี้กิจการต้องพิจารณากำหนดมูลค่ายุติธรรมจากสินทรัพย์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันแทนหรือใช้เทคนิคการประเมินราคา (Valuation Techniques) เข้ามาช่วยในการกำหนดมูลค่ายุติธรรมแทน

ในทางปฏิบัติกำหนัดมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ส่วนใหญ่กิจการมักใช้บริการจากผู้ประเมินราคาอิสระให้เข้ามาช่วยเป็นผู้กำหนดมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์นั้น ซึ่งผู้ประเมินราคาอิสระ หมายถึง นิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจให้บริการในการประเมินราคาสินทรัพย์ ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ให้เป็นผู้ประเมินราคาเพื่อวัตถุประสงค์สาธารณะ และไม่เป็นผู้เคยถูกธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศยกเลิกรายชื่อที่ธนาคารเห็นชอบให้เป็นผู้ชำนาญการประเมินราคาทรัพย์สินของสถาบันการเงิน

ทั้งนี้ยังมีข้อสังเกตว่าในปัจจุบันยังคงมีปัญหาในการกำหนดมูลค่ายุติธรรมอยู่ ดังจะเห็นได้จากกรณีที่กิจการไม่สามารถหามูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ตามคำนิยามได้ กิจการต้องพิจารณากำหนดมูลค่ายุติธรรมจากสินทรัพย์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันแทน ซึ่งการกำหนดมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันนั้นในทางปฏิบัติทำได้ยาก เนื่องจากสินทรัพย์

แต่ละชิ้นมีลักษณะเฉพาะของทำเลที่ตั้ง โครงสร้างและขนาดที่แตกต่างกัน ทำให้ไม่สามารถสรุปได้ว่าสินทรัพย์นั้นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันเพียงพอ อีกทั้งในกรณีที่มีการใช้เทคนิคการประเมินราคาโดยผู้ประเมินราคาอิสระมักจะพบว่าผู้ประเมินราคาอิสระแต่ละรายอาจใช้เทคนิคการประเมินราคาและสมมติฐานที่มีความแตกต่างกัน ทำให้มูลค่ายุติธรรมที่ได้มีความแตกต่างกันมาก ในส่วนนี้จึงถือเป็นข้อจำกัดอย่างหนึ่งของการใช้มูลค่ายุติธรรม

2. แนวคิดเกี่ยวกับการใช้มูลค่ายุติธรรมในการแสดงมูลค่าของสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์

สินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์หรือที่เรียกกันว่า “สินทรัพย์ถาวร” เป็นสินทรัพย์ส่วนใหญ่ที่กิจการมีอยู่ ซึ่งเป็นสินทรัพย์อย่างหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการแสดงฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เป็นที่ทราบกันดีว่า ณ วันที่ได้สินทรัพย์ถาวรมานั้นมาต้องมีการบันทึกมูลค่าสินทรัพย์ตามราคาทุน และเมื่อมีการใช้สินทรัพย์ถาวรในการดำเนินงานสินทรัพย์ย่อมมีการเสื่อมสภาพเกิดขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีการปันส่วนค่าเสื่อมราคาอย่างเป็นระบบตลอดอายุการใช้งานของสินทรัพย์นั้น โดยภายหลังจากการรับรู้มูลค่าเริ่มแรกของสินทรัพย์ถาวร กิจการต้องแสดงมูลค่าของที่ดินด้วยราคาทุนหักด้วยค่าเผื่อการด้อยค่า ส่วนอาคารและอุปกรณ์ให้แสดงด้วยราคาทุนหักด้วยค่าเสื่อมราคาสะสมและค่าเผื่อการด้อยค่า

นอกจากนี้สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (2542) ยังได้กำหนดแนวทางเลือกปฏิบัติทางการบัญชีในการแสดงมูลค่าของสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ไว้อีกด้วย โดยกำหนดไว้ในย่อหน้าที่ 28 ของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 32 ว่า “กิจการมีแนวทางที่อาจเลือกปฏิบัติในการแสดงมูลค่าสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ นอกจากใช้ราคาทุนในการแสดงมูลค่าสินทรัพย์อาจใช้ราคาตีใหม่แทนราคาทุนได้ ซึ่ง ราคาตีใหม่ หมายถึงมูลค่ายุติธรรม ณ วันที่มีการตีราคาใหม่หักด้วยค่าเสื่อมราคาสะสมที่คำนวณจากมูลค่ายุติธรรมและค่าเผื่อการด้อยค่าของสินทรัพย์”

แนวทางเลือกปฏิบัติทางการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่นี้ถือได้ว่าเป็นการประยุกต์เอาแนวคิดการบัญชีตามมูลค่ายุติธรรมมาใช้ในการแสดงมูลค่าของสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์นั่นเอง โดยจะเห็นได้จากในย่อหน้าที่ 29 และ 30 ของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 32 ได้ระบุแนวทางในการกำหนดมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ไว้ดังนี้

(1) มูลค่ายุติธรรมของที่ดินและอาคารคือ ราคาตลาดของสินทรัพย์นั้น ซึ่งมูลค่ายุติธรรมนี้มักกำหนดจากการประเมินราคาโดยผู้ประเมินราคาอิสระ

(2) มูลค่ายุติธรรมของโรงงานและอุปกรณ์คือ ราคาตลาดที่ได้จากการประเมิน ในกรณีที่กิจการไม่สามารถหาราคาตลาดของสินทรัพย์ได้ เนื่องจากสินทรัพย์มีลักษณะเฉพาะและแทบจะไม่มีใครซื้อขายกันนอกจากเป็นการขายพร้อมกับกิจการที่ดำเนินอยู่ กิจการสามารถใช้ราคาเปลี่ยนแทนหักค่าเสื่อมราคาสะสมเป็นราคาที่ดีใหม่ได้

นอกจากนี้ในย่อหน้าที่ 31 ของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 32 ยังกำหนดไว้ว่า ความถี่ในการตีราคาสินทรัพย์ใหม่ขึ้นอยู่กับความเคลื่อนไหวของมูลค่ายุติธรรมของรายการที่เป็นที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ที่จะตีราคาใหม่นั้น ในกรณีที่มูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ที่เคยมีการตีราคาใหม่ต่างไปจากราคาตามบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ กิจการจำเป็นต้องตีราคาสินทรัพย์นั้นใหม่อีก มูลค่ายุติธรรมของรายการที่เป็นที่ดิน อาคารและอุปกรณ์บางรายการอาจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญบ่อยครั้งจนทำให้กิจการจำเป็นต้องตีราคาใหม่ทุกปี แต่มูลค่ายุติธรรมของรายการที่เป็นที่ดิน อาคารและอุปกรณ์บางรายการอาจมีการเคลื่อนไหวเพียงเล็กน้อย ดังนั้นการตีราคาใหม่ทุก 3 – 5 ปี จึงถือว่าเพียงพอ

การศึกษาแนวคิดเรื่องการบัญชีตามมูลค่ายุติธรรมข้างต้นทำให้ทราบว่าแนวคิดการใช้มูลค่ายุติธรรมในการบันทึกบัญชีดังกล่าวเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับการใช้มูลค่ายุติธรรมในการแสดงมูลค่าของสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวยอมรับให้มีการใช้ราคาประเมินใหม่หรือราคาตีใหม่ในการแสดงมูลค่าของสินทรัพย์แทนการใช้ราคาทุนเดิมได้ โดยการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่นี้ นับได้ว่าเป็นการรับเอาแนวคิดของการใช้มูลค่ายุติธรรมมาประยุกต์ใช้ในการแสดงมูลค่าของสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์นั่นเอง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษางานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ในต่างประเทศ ผู้วิจัยพบว่าการศึกษาวิจัยในอดีตในเรื่องดังกล่าวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยที่สำคัญคือ เพื่อศึกษาถึงสาเหตุหรือปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ ในส่วนต่อไปจะกล่าวถึงเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง

การเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ โดยจะกล่าวถึงในรายละเอียดแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่

2. ผลกระทบของการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่

Brow, Izan และ Loh (1992) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่และแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่ โดยคณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศออสเตรเลีย ซึ่งมีการแบ่งการวิจัยออกเป็นสองช่วงคือ ช่วงแรกมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 204 บริษัท โดยเป็นการศึกษาวิจัยในระหว่างปี 1971 – 1977 และช่วงที่สองมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 206 บริษัท โดยเป็นการศึกษาวิจัยในระหว่างปี 1984 – 1986

ผลการวิจัยพบว่า การเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่มีความสัมพันธ์กับเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในการกู้ยืม (Contracting) และต้นทุนทางการเมือง (Political Cost) อีกทั้งการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่อาจจะช่วยแก้ไขปัญหาค่าความไม่สมส่วนของข้อมูลได้ (Information Asymmetries) โดยจะเห็นได้จากกิจการที่มีอัตราส่วน LEV³ ที่สูงมีความเป็นไปได้มากที่จะเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่มากกว่ากิจการที่มีอัตราส่วน LEV ที่ต่ำ, กิจการขนาดใหญ่มีความเป็นไปได้มากที่จะเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่มากกว่ากิจการขนาดเล็ก โดยขนาดของกิจการ

---

³ LEV หมายถึง อัตราส่วนแสดงสภาพหนี้สิน ซึ่งหาได้จากอัตราส่วนของหนี้สินรวมหารด้วยสินทรัพย์ที่มีตัวตนรวม

วัดจาก SIZE⁴ และกิจการที่มีอัตราส่วน PPTY⁵ ที่สูงมีความเป็นไปได้มากที่จะเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่มากกว่ากิจการที่มีอัตราส่วน PPTY ที่ต่ำ

ในภาพรวมของการวิจัยสรุปได้ว่าการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่เกิดขึ้นเพื่อต้องการลดการฝาดำเนินข้อตกลงในการกู้ยืมและทำให้ช่วยลดต้นทุนทางการเงิน อีกทั้งการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่อาจจะช่วยแก้ไขปัญหาค่าไม่สมส่วนของข้อมูลได้อีกด้วย ดังนั้นตัวแปรที่เป็นตัวแทนของเรื่องดังกล่าวจึงมีนัยสำคัญที่จะอธิบายถึงแรงจูงใจในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ได้

Whittred และ Chan (1992) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่ โดยคณะผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศออสเตรเลียจำนวนทั้งสิ้น 656 บริษัท ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มบริษัทที่เลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่จำนวน 160 บริษัท และกลุ่มบริษัทที่ไม่เลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่จำนวน 496 บริษัท โดยได้อาศัยข้อมูลจากบริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในช่วงเวลา 5 ปี คือในระหว่างปี 1980 – 1984 เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าผู้บริหารตัดสินใจที่จะเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ก็ต่อเมื่อมีผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจที่ได้จากการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่ที่มากกว่าต้นทุนที่สูญเสียไป โดยพบว่าสาเหตุของการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่คือ เมื่อกิจการมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการกู้ยืมมากจะมีประสิทธิภาพในการกู้ยืมที่จำกัด (Borrowing Limitation) ซึ่งกิจการที่มีประสิทธิภาพ

---

⁴ SIZE หมายถึง ขนาดของกิจการ ซึ่งหาได้จากค่าลอการิทึมธรรมชาติของสินทรัพย์รวม (Natural log of total assets)

⁵ PPTY หมายถึง อัตราส่วนการลงทุนในที่ดินและอาคาร ซึ่งหาได้จากอัตราส่วนของมูลค่าตามบัญชีสุทธิของที่ดินและอาคารหารด้วยสินทรัพย์ถาวรรวม

ในการกู้ยืมที่จำกัดนี้มีความเป็นไปได้มากที่จะเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจการที่มีระดับของหนี้ที่สูง (Highly Leverage) อีกทั้งการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่มีความเชื่อมโยงกับการที่กิจการมีสำรองเงินสดที่ต่ำ (Low Cash Reserve) ซึ่งจะบอกเป็นนัยได้ว่ากิจการที่มีสำรองเงินสดที่ต่ำมีความเป็นไปได้มากที่จะเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่ และดูเหมือนว่ากิจการที่เลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่จะมีโอกาสที่จะเติบโต (Growth Opportunity) มากกว่ากิจการที่ไม่เลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่

Easton, Eddey และ Hamis (1993) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุที่กิจการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ โดยคณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างคือ หัวหน้าฝ่ายการเงินและการบัญชี (CFO) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ประเทศออสเตรเลียจำนวนทั้งสิ้น 80 บริษัท ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มบริษัทที่เลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่จำนวน 65 บริษัท และกลุ่มบริษัทที่ไม่เลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่จำนวน 15 บริษัท

ผลการวิจัยพบว่าสาเหตุที่บริษัทเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่มาจากสาเหตุหลัก 6 ประการคือ

(1) เพื่อทำให้งบการเงินแสดงความถูกต้องและยุติธรรมมากขึ้นร้อยละ 45 เนื่องจากการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่จะทำให้สินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์แสดงราคาตามมูลค่ายุติธรรมแทนการใช้ราคาทุนเดิม

(2) เพื่อที่จะทำให้ลดอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt-to-equity) และอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (Debt-to-total assets) ร้อยละ 40 เนื่องจากเห็นว่าการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่จะทำให้อัตราส่วนทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์และส่วนของผู้ถือหุ้นของกิจการดีขึ้น

(3) เพื่อที่จะได้มาซึ่งสินทรัพย์จากการควบรวมกิจการ โดยจะทำให้มูลค่าสินทรัพย์ดังกล่าวเป็นมูลค่ายุติธรรมร้อยละ 6

(4) เพื่อเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยป้องกันการถูกควมรวมกิจการร้อยละ 3 เนื่องจากการประเมินราคาสินทรัพย์ช่วยประเมินค่าของงบดุลไม่ให้มีราคาต่ำเกินไป

(5) เพื่อที่จะลดต้นทุนทางการเมือง (Political Cost) ร้อยละ 3 เนื่องจากการประเมินราคาสินทรัพย์จะช่วยรายงานกำไรให้ต่ำลงได้ ซึ่งทำให้ลดการเรียกร้องจากสาธารณะชนได้ เช่น ช่วยลดอัตราผลตอบแทนและช่วยลดความสนใจจากรัฐบาลได้

(6) เพื่อที่จะได้มาซึ่งหุ้นปันผลร้อยละ 3 ซึ่งเป็นผลมาจากสำรวจของการประเมินราคาสินทรัพย์

นอกจากนี้ยังพบว่าสาเหตุที่บริษัทไม่เลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่มาจากสาเหตุหลัก 3 ประการคือ

(1) บริษัทมีลักษณะการประกอบกิจการและมีสินทรัพย์ที่ไม่เหมาะสมที่จะประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่ร้อยละ 53

(2) การประเมินราคาสินทรัพย์ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่บริษัทเพราะการประเมินราคาสินทรัพย์ไม่ได้ทำได้ง่าย ๆ ร้อยละ 40

(3) การประเมินราคาสินทรัพย์แสดงรายละเอียดในหมายเหตุเท่านั้น ร้อยละ 7

ในภาพรวมของการวิจัยสรุปได้ว่าสาเหตุหลักที่บริษัทเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่คือ เพื่อทำให้งบการเงินแสดงความถูกต้องและยุติธรรมมากขึ้น ส่วนสาเหตุหลักที่บริษัทไม่เลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่คือ บริษัทมีลักษณะการประกอบกิจการและมีสินทรัพย์ที่ไม่เหมาะสมที่จะประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่ นอกจากนี้ยังพบว่ากิจการที่เลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่จะเลือกประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดินและอาคารมากกว่าสินทรัพย์ประเภทอื่น เนื่องจากเห็นว่าสินทรัพย์ประเภทดังกล่าวมีราคาทุนและราคาตลาดที่มีความแตกต่างกันอย่างมาก

Cotter และ Zimmer (1995) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่และการประเมินประสิทธิภาพในการกู้ยืม ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ศึกษาถึงสาเหตุที่กิจการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ โดยใช้วิธีการ

ทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศออสเตรเลียจำนวนทั้งสิ้น 100 บริษัท ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มบริษัทที่เลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่จำนวน 31 บริษัท และกลุ่มบริษัทที่ไม่เลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่จำนวน 69 บริษัท โดยได้อาศัยข้อมูลจากบริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในช่วงเวลา 5 ปี คือในระหว่างปี 1980 – 1984 เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่มีความสัมพันธ์กับเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาเงินกู้ (Debt Contracts) โดยจะเห็นได้จากกิจการที่มีการเปลี่ยนแปลงที่ลดลงของอัตราส่วน ΔCFO^6 มีความเป็นไปได้มากที่จะเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่มากกว่ากิจการที่มีการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นของอัตราส่วน ΔCFO และกิจการที่มีการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นของอัตราส่วน LEV (หมายถึงอัตราส่วนหนี้สินรวมหารด้วยสินทรัพย์ที่มีตัวตนรวม) มีความเป็นไปได้มากที่จะเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่มากกว่ากิจการที่มีการเปลี่ยนแปลงที่ลดลงของอัตราส่วน LEV นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ΔCFO และ LEV กับการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่พบว่าตัวแปร ΔCFO มีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อกิจการมีระดับของ LEV ที่สูง

ในภาพรวมของการวิจัยสรุปได้ว่าการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่เกิดขึ้นก็เพื่อที่จะส่งสัญญาณในการเพิ่มของประสิทธิภาพการกู้ยืมของกิจการ โดยการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่จะทำให้ช่วยลดการฝ่าฝืนเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาเงินกู้และทำให้กิจการมีหลักประกันในการกู้ยืมที่สูงขึ้น ซึ่งการเพิ่มขึ้นของหลักประกันในการกู้ยืมจะทำให้มีการเพิ่มขึ้นของระดับความปลอดภัยในการกู้ยืมได้อีกด้วย

⁶ ΔCFO หมายถึง อัตราส่วนแสดงการเปลี่ยนแปลงในกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ซึ่งคืออัตราส่วนของ $CFO_t - CFO_{t-1} / TA$ ที่หาได้จากอัตราส่วนของกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานในปีปัจจุบันที่ต้องการศึกษาลบด้วยกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานในปีก่อนหน้าหารด้วยสินทรัพย์รวมในปีปัจจุบันที่ต้องการศึกษา

Aboody, Barth และ Kasznik (1999) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่และผลการดำเนินงานในอนาคต โดยคณะผู้วิจัยต้องการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่กับการเปลี่ยนแปลงผลการดำเนินงานในอนาคตของกิจการ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงผลการดำเนินงานในอนาคตของกิจการวัดจากการเปลี่ยนแปลงของกำไรจากการดำเนินงานและเงินสดจากการดำเนินงาน อีกทั้งยังต้องการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่กับราคาหลักทรัพย์และผลตอบแทนของหลักทรัพย์ว่าจะมีความสัมพันธ์กันอย่างไร โดยได้ศึกษาจากกิจการในประเทศอังกฤษในระหว่างปี 1993 – 1995 ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือบริษัทในประเทศอังกฤษจำนวน 1,236 บริษัท

ผลการวิจัยพบว่าการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่กับกิจการในอังกฤษมีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่กับการเปลี่ยนแปลงผลการดำเนินงานในอนาคตของกิจการ ส่วนการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่กับราคาหลักทรัพย์และผลตอบแทนของหลักทรัพย์พบว่าการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์และผลตอบแทนของหลักทรัพย์อีกด้วย นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังได้สรุปไว้ว่าการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่สามารถสะท้อนการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของสินทรัพย์ตามช่วงเวลาได้ ซึ่งทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับมูลค่าสินทรัพย์ดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ โดยราคาหลักทรัพย์จะช่วยสะท้อนให้เห็นว่านักลงทุนตอบสนองต่อการประเมินมูลค่าสินทรัพย์ถาวรใหม่และมีความคาดหวังเกี่ยวกับผลการดำเนินงานในอนาคตของกิจการ อย่างไรก็ตามการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่มีผลกระทบต่อการลงทุนและการตัดสินใจทางการเงินของกิจการด้วย

Jaggi และ Tsui (2001) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจของผู้บริหารและการประเมินผลในการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่ โดยคณะผู้วิจัยต้องการตรวจสอบแรงจูงใจของผู้บริหารที่ดำเนินการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่และต้องการตรวจสอบว่าตลาดทุนตอบสนองต่อการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่อย่างไร โดยได้ศึกษาจากกิจการในฮ่องกงในระหว่างปี 1991 – 1995 ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ บริษัทในฮ่องกงจำนวน 481 บริษัท

ผลการวิจัยพบว่าการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่มีนัยสำคัญทางบวกกับผลการดำเนินงานในอนาคตของกิจการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีแรงจูงใจขั้นพื้นฐานในการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรเพิ่มคือ เพื่อที่จะเป็นการส่งสัญญาณถึงการให้มูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ถาวรไปยังผู้ใช้งบการเงิน และพบว่าระดับของหนี้เมื่อพิจารณาจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นในช่วงเวลาหลังจากประเมินราคาสินทรัพย์แล้วกลุ่มที่ประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่

มีระดับของหนี้ที่มีนัยสำคัญที่สูงเมื่อเทียบกับกลุ่มที่ไม่ได้ประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรเพิ่มมีแรงจูงใจเพื่อที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพในการกู้ยืมของกิจการให้ดีขึ้น ส่วนผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่กับราคาหลักทรัพย์และผลตอบแทนของหลักทรัพย์พบว่า มีนัยสำคัญทางบวกระหว่างการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่กับราคาหลักทรัพย์ แต่ไม่มีนัยสำคัญระหว่างการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่กับผลตอบแทนของหลักทรัพย์

ในภาพรวมของการวิจัยสรุปได้ว่าการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่แสดงถึงความสามารถในการทำกำไรในอนาคตของกิจการและเพิ่มความสามารถในการกู้ยืมของกิจการได้ ส่วนการศึกษาตลาดทุนในภาพรวมพบว่าตลาดทุนตอบสนองต่อการประเมินราคาสินทรัพย์ถาวรใหม่

ปัญญา สัมฤทธิ์ประดิษฐ์ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถของกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชีในการใช้อธิบายราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยส่วนหนึ่งของการวิจัยได้มีการศึกษาว่ารายการส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ที่ทำให้มูลค่าของที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ของกิจการมีความใกล้เคียงกับมูลค่ายุติธรรมมากขึ้นนั้น รายการส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ดังกล่าวจะทำให้มูลค่าตามบัญชีมีความสามารถส่วนเพิ่มในการใช้อธิบายราคาหลักทรัพย์ได้มากกว่ากำไรทางบัญชีหรือไม่ โดยเป็นการศึกษาวิจัยในระหว่างปี 2527 – 2542 ซึ่งได้ใช้ข้อมูลของส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ต่อหุ้นเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ โดยมีการแบ่งกลุ่มตัวอย่างการวิจัยออกเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มบริษัทที่มีรายการส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์จำนวน 292 ปีบริษัท และกลุ่มบริษัทที่ไม่มีรายการส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์จำนวน 2,052 ปีบริษัท

ผลการวิจัยในส่วนของการศึกษาว่ารายการส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์จะทำให้มูลค่าตามบัญชีมีความสามารถส่วนเพิ่มในการใช้อธิบายราคาหลักทรัพย์ได้มากกว่ากำไรทางบัญชีหรือไม่นั้น พบว่ากลุ่มที่มีรายการส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์มีมูลค่าตามบัญชีที่มีความสามารถใช้อธิบายราคาหลักทรัพย์ได้มากกว่ากำไรทางบัญชีจริง ส่วนกลุ่มที่ไม่มีรายการส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์มีกำไรทางบัญชีที่มีความสามารถส่วนเพิ่มในการใช้อธิบายราคาหลักทรัพย์ได้มากกว่ามูลค่าตามบัญชี ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปว่าผู้ลงทุนให้ความสำคัญกับการตีราคาสินทรัพย์ใหม่ของบริษัท โดยผู้ลงทุนมองเห็นว่ารายการส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์จะทำให้มูลค่าตามบัญชีมีความใกล้เคียงกับมูลค่าที่แท้จริงมากขึ้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้กล่าวถึงการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ใหม่ของบริษัทในประเทศไทยไว้ว่า ในช่วงหลังปี 2540 บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเริ่มหันมาประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่กันมากขึ้น โดยส่วนใหญ่ใช้ราคา เปลี่ยนแทนเป็นราคาประเมินสินทรัพย์ เนื่องจากเห็นว่าส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ที่ แสดงในส่วนของผู้ถือหุ้นจะช่วยให้บริษัทมีผลขาดทุนสะสมจากผลต่างอัตราแลกเปลี่ยนที่ลดลงได้ ในกรณีที่บริษัทไม่สามารถเพิ่มทุนได้ในปีนั้น อีกทั้งการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่ยังช่วยให้ กิจการไม่ต้องประสบปัญหามีมูลค่าตามบัญชีต่ำกว่าศูนย์ซึ่งอาจเสี่ยงต่อการถูกเพิกถอน หลักทรัพย์ได้

นอกจากการศึกษางานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้ นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ดังที่ได้ กล่าวถึงข้างต้นแล้ว ในส่วนต่อไปจะกล่าวถึงเอกสารทางวิชาการอื่น ๆ อาทิเช่น บทความในวารสาร หนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคา สินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

Standish และ Ung (1982) ได้กล่าวไว้ว่าการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่ของกิจการ ในประเทศอังกฤษเป็นการเปลี่ยนแปลงแนวคิดการใช้ราคาทุนเดิมในการรับรู้มูลค่าสินทรัพย์ของ กิจการ โดยกิจการมีสิทธิที่จะเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่แทนการ ใช้ราคาทุนเดิมได้ ซึ่งการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่นี้จะขึ้นอยู่กับระยะเวลาและประเภทของ สินทรัพย์ด้วย ทั้งนี้ในการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่จะเกิดผลดีต่อกิจการภายใต้สถานการณ์ดังนี้

(1) เมื่อกิจการประมาณการว่ามีมูลค่าปัจจุบัน (Present Value) ของ สินทรัพย์ที่มากกว่ามูลค่าตามบัญชี (Book Value) ซึ่งการประกาศการเพิ่มขึ้นของมูลค่าตามบัญชี ดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อพยากรณ์การเพิ่มขึ้นของกำไรในอนาคต (Future Earnings) ของกิจการได้ และอาจจะมีผลทำให้เงินปันผลในอนาคตเพิ่มขึ้นอีกด้วย

(2) เมื่อมีการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่จะมีการรับรู้การเพิ่มขึ้นของ สินทรัพย์ถาวรจากมูลค่าตามบัญชีเดิม ซึ่งจะมีผลทำให้ส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้นและยังมีผลทำให้ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นลดลงด้วย อีกทั้งการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์และส่วนของผู้ถือหุ้น จะมีผลทำให้ประสิทธิภาพในการกู้ยืมของกิจการสูงขึ้นด้วย โดยการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่จะ ช่วยส่งสัญญาณถึงศักยภาพในการยกระดับหนี้ของกิจการให้เพิ่มขึ้นได้ (Raising Further Debt)

(3) โดยปกติภายหลังการประกาศการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่ของกิจการจะมีสิ่งต่างๆ ตามมาในไม่ช้า อาทิเช่น มีการออกหุ้นปันผลหรือมีการจ่ายเงินปันผล และมีการเพิ่มขึ้นของอัตราการจ่ายเงินปันผล เป็นต้น

พาร์กินสัน และ รัสตอมจี (2531) ได้กล่าวไว้ว่าเมื่อราคาสินทรัพย์ต่างๆ สูงขึ้นมากทำให้มูลค่าสินทรัพย์ในงบดุลไม่น่าเชื่อถือ บางบริษัทจึงได้ทำการปรับราคาสินทรัพย์ใหม่เพื่อให้อยู่ในระดับเดียวกับราคาในปัจจุบัน ซึ่งการปรับราคาสินทรัพย์ใหม่นี้ทำให้สภาพการณ์ของบริษัทดีขึ้นอันจะมีผลดีต่อการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินต่างๆ อีกทั้งเมื่อเกิดการรวมกิจการหรือการขายบางส่วนของกิจการออกไป สิ่งที่ต้องทำคือการปรับราคาสินทรัพย์ใหม่ให้มีค่าเท่ากับมูลค่าปัจจุบัน และการปรับราคาสินทรัพย์ใหม่ยังช่วยในการปรับค่าเสื่อมราคาให้เหมาะสมใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากขึ้น

แม่งน้อย เจริญทวีทรัพย์ (2539) ได้กล่าวไว้ว่าการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่มีประโยชน์คือ เป็นการให้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันแก่ผู้ใช้งบการเงิน โดยทำให้ทราบว่าที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ที่กิจการใช้ในการดำเนินงานมีมูลค่าปัจจุบันซึ่งแตกต่างจากราคาทุนเดิม, เป็นการทำให้งบดุลแสดงฐานะทางการเงินที่มั่นคงมากขึ้นเนื่องจากมีมูลค่าของสินทรัพย์และส่วนของผู้ถือหุ้นที่สูงขึ้น และการประเมินราคาสินทรัพย์เพิ่มมีประโยชน์ในกรณีที่กิจการมีผลขาดทุนสะสม ซึ่งในการประเมินราคาสินทรัพย์เพิ่มทำให้ส่วนของผู้ถือหุ้นมีสถานะเป็นบวกเพิ่มขึ้นได้

นิตยา เศรษฐโชติรส (2541) ได้กล่าวไว้ว่าในปี 2540 จนถึงปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำและการลดลงของค่าเงินบาท ทำให้บริษัทต่างๆ ประสบปัญหาในการดำเนินธุรกิจอย่างมาก โดยเฉพาะบริษัทที่มีหนี้สินเป็นเงินตราต่างประเทศเป็นจำนวนมากจะมีผลขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนจนทำให้บริษัทมีผลขาดทุนสุทธิมากกว่ากำไรสะสมและทุนจดทะเบียนทำให้ส่วนของผู้ถือหุ้นติดลบ ดังนั้นบริษัทหลายแห่งจึงต้องการตีราคาที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่เพื่อปรับปรุงฐานะการเงินของบริษัทให้ดีขึ้น และให้พ้นจากการถูกถอดถอนจากการเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าวอาจแสดงให้เห็นว่ากิจการไม่ได้เลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะแสดงมูลค่าของที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงหรือราคาตลาดในขณะนั้น แต่เลือกใช้นโยบายการบัญชีดังกล่าวเนื่องจากต้องการปรับปรุงฐานะทางการเงินของกิจการให้ดีขึ้น

เมื่อได้ทราบถึงปัจจัยและตัวแปรที่มีผลต่อการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ที่ได้จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยในอดีตข้างต้นแล้ว นอกจากนี้การที่กิจการมีการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่นั้นพบว่าจะทำให้เกิดผลกระทบต่อกิจการเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ผลกระทบจากการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่ดังกล่าวอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ก็เป็นได้

ดังนั้นในส่วนต่อไปจะกล่าวถึงเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวถึงเรื่องผลกระทบของการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่

2. ผลกระทบของการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่

Leech, Pratt และ Magill (1978) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่และภาวะเงินเฟ้อในประเทศออสเตรเลีย โดยคณะผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงผลกระทบของการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่และต้องการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะเงินเฟ้อกับการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่ โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เมลเบิร์นของประเทศออสเตรเลียจำนวน 1,456 บริษัท โดยเป็นการศึกษาวิจัยในช่วงระหว่างปี 1950 – 1975

ผลการวิจัยพบว่าการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่มีผลกระทบมากต่อสินทรัพย์รวมและสินทรัพย์ถาวรของกิจการ แต่การประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่มีผลกระทบเล็กน้อยต่ออัตราส่วนกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม นอกจากนี้ยังพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างภาวะเงินเฟ้อกับการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่ของบริษัท ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่มีความเป็นไปได้มากที่จะเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่มีภาวะเงินเฟ้อสูง

นอกจากงานวิจัยในอดีตที่กล่าวถึงเรื่องผลกระทบของการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ดังที่ได้กล่าวถึงข้างต้นแล้ว นอกจากนี้ยังมีเอกสารทางวิชาการอื่น ๆ อาทิเช่น บทความในวารสาร เอกสารสรุปการสัมมนาทางวิชาการ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่กล่าวถึงเรื่องผลกระทบของการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

Henderson และ Goodwin (1992) ได้ศึกษาถึงผลกระทบของการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่มีค่าเสื่อมราคา อาทิเช่น อาคารและอุปกรณ์ โดยได้กล่าวไว้ว่าการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่มีค่าเสื่อมราคาจะมีผลกระทบโดยตรงต่อค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ที่ประเมินราคา เนื่องจากต้องนำมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์ที่ประเมินราคาใหม่ไปเป็นฐานในการคิดค่าเสื่อมราคาในปีถัดไป ทั้งนี้ในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่มีค่าเสื่อมราคาจะมีผลต่อการเงินดังนี้

(1) ค่าเสื่อมราคาภายหลังจากประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่จะเพิ่มสูงขึ้นซึ่งมีผลทำให้กำไรที่แสดงในงบกำไรขาดทุนลดลง โดยกำไรที่ลดลงดังกล่าวจะไม่สามารถชดเชยกลับคืนมาได้ในช่วงถัดไป

(2) ในกรณีที่มีการขายสินทรัพย์ที่ประเมินราคาจะพบกำไรจากการขายสินทรัพย์ที่ประเมินราคาจะต่ำ เนื่องจากมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์ที่ขายมีมูลค่าสูงขึ้น

(3) สุตท้ายยอดรวมของกำไรสุทธิจะลดลง เนื่องจากมีค่าเสื่อมราคาที่สูงขึ้นและกำไรจากการขายสินทรัพย์ที่ประเมินราคาจะลดลง

(4) ในการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่จะมีผลทำให้สินทรัพย์รวมและส่วนของผู้ถือหุ้นสูงขึ้นตามมา

(5) ในการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่จะมีผลทำให้อัตราส่วนทางการเงินของกิจการเกิดการเปลี่ยนแปลงดังนี้

ก) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Rate of return on total assets) จะลดลง เนื่องจากมีการลดลงของกำไรสุทธิและมีการเพิ่มขึ้นของมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์

ข) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Rate of return on shareholder) จะลดลง เนื่องจากมีการลดลงของกำไรสุทธิและมีการเพิ่มขึ้นของส่วนของผู้ถือหุ้น

ค) อัตราส่วนแสดงสภาพหนี้สินจะลดลง เช่น อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์และอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ทั้งนี้การลดลงของอัตราส่วนแสดงสภาพหนี้สินเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์ที่ประเมินราคาและมีการเพิ่มขึ้นของส่วนของผู้ถือหุ้น

นอกจากนี้ในการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่พบว่าจะทำให้เกิดผลกระทบต่อ ต้นทุนและการไหลออกของเงินสดของกิจการด้วย เนื่องจากการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่ ต้องมีการจ้างผู้ประเมินราคาอิสระมาเป็นผู้ประเมินราคาสินทรัพย์ อีกทั้งยังมีความเป็นไปได้ที่ ค่าธรรมเนียมของผู้สอบบัญชีจะสูงขึ้นตามมาอีกด้วย

นพกร พรวิจิตรเจริญ (2542) ได้กล่าวไว้ว่าจากการที่มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 32 เรื่องที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ได้เปิดโอกาสให้กิจการสามารถเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการ ประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ได้ โดยกิจการอาจใช้ราคาตีใหม่เป็น แนวทางที่อาจเลือกปฏิบัติแทนการใช้ราคาทุนเดิมในการแสดงมูลค่าของสินทรัพย์ได้ ซึ่งแนวทาง เลือกปฏิบัติทางการบัญชีดังกล่าวอาจเปิดโอกาสให้กิจการมีการตกแต่งตัวเลขในงบการเงินได้ (Creative Accounting) กล่าวคือถ้าในงวดบัญชีใดผู้บริหารต้องการให้งบดุลแสดงยอดสินทรัพย์ และส่วนของผู้ถือหุ้นสูงขึ้นก็จะเลือกใช้นโยบายการบัญชีตามแนวทางที่อาจเลือกปฏิบัติเพื่อ ตีราคาที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ให้สูงขึ้น แต่ถ้ามูลค่ายุติธรรมของที่ดิน อาคารและอุปกรณ์เกิด ต่ำลงกว่าราคาตามบัญชีในงวดใดก็จะเลือกใช้นโยบายการบัญชีตามแนวทางที่กำหนดให้ถือ ปฏิบัติคือ แสดงที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ด้วยราคาทุนหักค่าเสื่อมราคาสะสมและค่าเผื่อการ ด้อยค่าของสินทรัพย์ ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของ Handerson และ Goodwin (1992) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่อาจเปิดโอกาสให้ธุรกิจตกแต่งข้อมูล ทางด้านบัญชีและอัตราส่วนทางการเงินเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินงานและเป็นช่องทาง เพิ่มผลตอบแทนของผู้บริหารได้ โดยการกระทำดังกล่าวเป็นผลมาจากพฤติกรรมการฉวยโอกาส ของผู้บริหารที่เกิดขึ้น

ภาพร เอกอรรดพร (2545) ได้กล่าวไว้ว่าการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่มีข้อดีคือ จะช่วยขยายฐานการกู้ยืมให้แก่กิจการได้ ซึ่งสามารถทำได้โดยผ่านทาง การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ และการเพิ่มขึ้นของส่วนของผู้ถือหุ้น ผลที่ตามมาคือฐานะทางการเงินของกิจการจะดีขึ้นในขณะที่ สัดส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ดีอี เรโซ) จะลดต่ำลงจนทำให้กิจการขยายวงเงินกู้ได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากจำนวนของหนี้สินยังน้อยอยู่เมื่อเทียบกับส่วนของผู้ถือหุ้น

ส่วนข้อเสียของการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ก็มีเช่นเดียวกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) ในส่วนของข้อกำหนดเกี่ยวกับการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่ตาม มาตรฐานการบัญชีระบุไว้อย่างชัดเจนว่าบริษัทที่เลือกประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่ต้องตีราคา

สินทรัพย์อย่างสม่ำเสมอไม่ว่าจะเป็นตอนที่ราคาเพิ่มขึ้นหรือลดลง แคมยังระบุต่อไปว่าเมื่อราคาของสินทรัพย์ลดลงบริษัทต้องลดมูลค่าสินทรัพย์ในงบดุลลงพร้อมกับลดส่วนเกินทุนจากการตีราคาที่ได้เคยบันทึกไว้ ซึ่งเมื่อไหร่ที่ราคาสินทรัพย์ลดลงจนต่ำกว่าส่วนเกินทุนที่เคยเพิ่มขึ้นจำนวนที่ลดลงจะต้องถือเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนทันที

จากข้อกำหนดที่ได้กล่าวถึงข้างต้นนี้เมื่อบริษัทเผชิญกับภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นก็พลอยมีผลทำให้มูลค่าของสินทรัพย์ลดลงและอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก็จะเพิ่มขึ้นอย่างกะทันหัน อีกทั้งกำไรสุทธิที่แสดงอยู่ในงบกำไรขาดทุนก็อาจจะลดต่ำลงไปด้วย ซึ่งในส่วนนี้เป็นผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่ดังกล่าว

(2) หลักการในการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่มีความสมเหตุสมผลในตัวเอง เมื่อบริษัทเลือกที่จะแสดงราคาสินทรัพย์เพิ่มขึ้นและอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นให้ต่ำลงเพื่อเพิ่มความสามารถในการกู้ยืม บริษัทก็ต้องพร้อมที่จะแสดงราคาสินทรัพย์ให้ต่ำลงและอาจต้องรับผลที่เกิดขึ้นตามมาจากการผิดสัญญาเงินกู้ด้วย (หากไม่สามารถรักษ้อัตราส่วนของหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นตามที่กำหนดไว้ในสัญญาเงินกู้ได้)

ธัญลักษณ์ วิจิตรสารวงษ์ (2545) ได้กล่าวไว้ในมุมมองของผู้บริหารกิจการ การกำหนดมูลค่ายุติธรรมเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินภายนอก แต่พบว่าไม่ได้เป็นประโยชน์ในการบริหารงานภายในของกิจการ เช่น มูลค่ายุติธรรมไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบการดำเนินงาน ระบบการควบคุมภายในและระบบทรัพยากรบุคคล แต่กลับทำให้กิจการรู้สึกว่าเป็นภาระในการนำไปปฏิบัติ เนื่องจากต้องจ้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทำให้เกิดต้นทุนสูงชันมาก ทั้งด้านการประเมินมูลค่า การเก็บรวบรวมข้อมูลและค่าใช้จ่ายในการจ้างบุคลากร ซึ่งเป็นข้อจำกัดสำหรับกิจการที่ไม่มีความพร้อมอย่างยิ่ง อีกทั้งความคิดเห็นดังกล่าวยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของ อุดมกร พฤติธาดา และศิลปพร ศรีจันเพชร (2546) ที่ได้กล่าวไว้ว่าเมื่อผู้บริหารต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญในการประมาณมูลค่ายุติธรรมจึงทำให้ผู้บริหารจำเป็นต้องจ้างผู้เชี่ยวชาญมาเพื่อหามูลค่ายุติธรรมดังกล่าว ซึ่งมีผลทำให้กิจการมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้สาเหตุที่ต้องจ้างผู้เชี่ยวชาญมาประเมินราคาอาจเนื่องจากกิจการมิได้มีพนักงานที่มีความเชี่ยวชาญในการประมาณมูลค่ายุติธรรมหรือผู้บริหารต้องการผลงานที่มีความเที่ยงธรรม ไม่อคติ จากประสบการณ์ของมืออาชีพ

นอกจากผลกระทบของการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ที่พบว่ามีผลกระทบต่อตัวเลขในงบการเงินและอัตราส่วนทางการเงินดังที่ได้กล่าวถึงข้างต้นแล้ว นอกจากนี้ยังพบว่าจากการที่กิจการเลือกใช้

นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่นั้น กิจการจะต้องมีการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้เกี่ยวกับการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของการโอนตัดจำหน่ายส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ที่ได้ระบุไว้ในย่อหน้าที่ 38 ของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 32 เรื่องที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ซึ่งประเด็นของแนวทางปฏิบัติทางการบัญชีเกี่ยวกับการโอนตัดจำหน่ายส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์นี้ ในปัจจุบันพบว่ายังมีปัญหาเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติทางการบัญชีในเรื่องดังกล่าวอยู่ โดยทางสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยได้มีการประกาศแก้ไขแนวทางปฏิบัติทางการบัญชีเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอยู่หลายครั้งด้วยกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

เมื่อมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 32 เรื่องที่ดิน อาคารและอุปกรณ์มีผลบังคับใช้ได้เพียงสองปี ต่อมาเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2543 สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (2543) ได้ออกประกาศสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยเรื่องการแก้ไขมาตรฐานการบัญชี โดยมีเนื้อหาส่วนหนึ่งกำหนดให้มีการแก้ไขย่อหน้าที่ 38 ของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 32 ซึ่งเป็นการแก้ไขเกี่ยวกับการโอนตัดจำหน่ายส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ใหม่ โดยมีเนื้อหาส่วนหนึ่งดังนี้

“ส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ที่แสดงอยู่ในส่วนของผู้ถือหุ้นของเจ้าของต้องโอนไปยังกำไรสะสมโดยตรง (จากเดิมที่ต้องโอนผ่านไปยังงบกำไรขาดทุน เมื่อส่วนเกินนั้นเป็นรายการที่เกิดขึ้นแล้ว ในกรณีที่มีการจำหน่ายหรือเลิกใช้สินทรัพย์ส่วนเกินจะกลายเป็นรายการที่เกิดขึ้นแล้วทั้งจำนวน อย่างไรก็ตามส่วนเกินทุนบางส่วนอาจทยอยเปลี่ยนเป็นรายการที่เกิดขึ้นแล้วเมื่อกิจการใช้สินทรัพย์ ในกรณีดังกล่าวส่วนเกินทุนที่ถือเป็นรายการที่เกิดขึ้นแล้วจะเท่ากับผลต่างระหว่างค่าเสื่อมราคาที่ยังค้างจากราคาตามบัญชีที่ตีใหม่กับค่าเสื่อมราคาที่ยังค้างจากราคาทุนเดิมของสินทรัพย์นั้น การโอนส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ในกรณีดังกล่าวต้องโอนผ่านกำไรสะสมโดยไม่ต้องทำผ่านงบกำไรขาดทุน (จากเดิมที่ต้องโอนผ่านไปยังงบกำไรขาดทุน)”

การแก้ไขแนวทางปฏิบัติทางการบัญชีเกี่ยวกับการโอนตัดจำหน่ายส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ดังกล่าว ทางสมาคมได้ให้เหตุผลว่าต้องการให้แนวทางปฏิบัติทางการบัญชีในเรื่องดังกล่าวมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 16 เรื่องที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และยังให้เหตุผลอีกว่าส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ดังกล่าวไม่ใช่ส่วนหนึ่งของกำไรขาดทุนจากการดำเนินงาน จึงไม่ควรนำไปปรับปรุงเข้าไปยังงบกำไรขาดทุนแต่ควรนำไป

เข้างบกำไรสะสมโดยตรง ซึ่งประกาศของสมาคมฉบับนี้จะมีผลบังคับใช้เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2544

ภายหลังจากประกาศฉบับดังกล่าวมีผลบังคับใช้ได้ระยะหนึ่ง ต่อมาเมื่อวันที่ 19 เมษายน 2544 คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี (2544) ได้ออกประกาศ ก.บช. ฉบับที่ 43 (2544) เรื่องการแก้ไขวันบังคับใช้ย่อหน้าที่ 38 ของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 32 โดยมีการแก้ไขระยะเวลาในการถือปฏิบัติในการโอนตัดจำหน่ายส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ใหม่เข้าไปยังกำไรสะสม โดยให้เลื่อนปฏิบัติตามข้อกำหนดดังกล่าวเป็นในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2545 แทน ทั้งนี้ได้มีการให้เหตุผลเกี่ยวกับการยืดระยะเวลาในการปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวไว้ดังนี้

“การโอนตัดจำหน่ายส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ที่แสดงอยู่ในส่วนของเจ้าของไปยังงบกำไรสะสมโดยตรงแทนข้อกำหนดเดิมที่ระบุให้โอนส่วนเกินทุนดังกล่าวโดยผ่านกำไรขาดทุน ซึ่งประเด็นนี้ส่งผลกระทบต่อผู้ปฏิบัติในการที่จะต้องคำนวณตัวเลขปรับปรุงย้อนหลังตั้งแต่วันที่กิจการได้มีการตีราคาสินทรัพย์เพิ่ม โดยเฉพาะกิจการในภาคการผลิตที่อาจมีการตีมูลค่าเครื่องจักรและค่าเสื่อมราคาของเครื่องจักรนั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนสินค้าที่ขาย ซึ่งในกรณีดังกล่าวต้องใช้เวลาพอสมควรแก่ผู้ปฏิบัติในการปรับปรุงตัวเลขทางการบัญชีที่จะต้องนำมาแสดงในงบการเงินตามมาตรฐานที่มีการแก้ไข ซึ่งการบังคับให้กิจการต้องปฏิบัติตามประเด็นการแก้ไขดังกล่าวทันทีตามผลของกฎหมายอาจไม่เป็นธรรม”

หลังจากนั้นล่าสุดในวันที่ 11 เมษายน 2545 คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี (2545) ได้ออกประกาศ ก.บช. ฉบับที่ 46 (2545) เรื่องการแก้ไขวันบังคับใช้ย่อหน้าที่ 38 ของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 32 อีกครั้งหนึ่ง โดยได้เลื่อนให้กิจการต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ได้มีการแก้ไขดังกล่าวเป็นในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2550 แทน โดยให้เหตุผลว่าแนวทางการปฏิบัติในการโอนตัดจำหน่ายส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ดังกล่าวยังมีปัญหาและผลกระทบในทางปฏิบัติต่อกิจการมากซึ่งปัญหาดังกล่าวยังไม่คลี่คลาย ทางสมาคมโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ก.บช. จึงเห็นควรขยายเวลาวันถือปฏิบัติตามย่อหน้าที่ 38 ของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 32 ออกไปอีก

ภายหลังจากสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศเปลี่ยนแปลงแนวทางปฏิบัติทางการบัญชีเกี่ยวกับการโอนตัดจำหน่ายส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ใหม่ดังกล่าว พบว่าจะทำให้เกิดผลกระทบต่อกิจการที่เลือกใช้นโยบายการ

บัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ใหม่เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกิจการที่มีการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่มีค่าเสื่อมราคาจะมีผลกระทบต่อกำไรของกิจการเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากบทความทางวิชาการเรื่องไทยปลดแอกมาตรฐานบัญชีใหม่ยุค IMF (2545) ซึ่งศาสตราจารย์เกษรี ณรงค์เดช นายกสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยได้ให้สัมภาษณ์กับวารสารการเงินการธนาคารโดยกล่าวว่า เมื่อสมาคมได้มีการประกาศเปลี่ยนแปลงแนวทางปฏิบัติทางการบัญชีเกี่ยวกับการตัดจำหน่ายส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์นี้ออกมา ทำให้ธุรกิจต่างๆ เดือดร้อนเพราะจากเดิมที่มีกำไรหลายพันล้านบาทกลับต้องขาดทุนทันทีหลายพันล้านบาท ชั่วข้ามคืนทั้งๆ ที่ได้มีการปฏิบัติอย่างถูกต้องมาตลอดทั้งปีด้วยมาตรฐานเดิม แต่ต้องมาเปลี่ยนแปลงจากการประกาศแก้ไขโดยไม่ดูถึงช่วงเวลาที่เหมาะสม ซึ่งสาเหตุที่บริษัทขาดทุนเนื่องจากต้องบันทึกค่าเสื่อมราคาที่เกิดจากการตีราคาสินทรัพย์เพิ่มขึ้นเป็นค่าใช้จ่ายและไม่ได้รับการชดเชยส่วนเกินทุนกลับมาเป็นรายได้ ซึ่งยังไม่แน่ว่าหลักการนี้จะถูกต้องและยังมีผลกระทบด้านลบมากจึงยึดระยะเวลาการปฏิบัติออกไปอีก 5 ปี

การศึกษาแนวคิดและทฤษฎี เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ ชำรงตัน ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงปัจจัยและผลกระทบของการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ที่เกิดจากการศึกษาวิจัยในอดีต ซึ่งปัจจัยและผลกระทบของการเลือกใช้นโยบายการบัญชีในการประเมินราคาสินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ใหม่ที่ได้จากการศึกษาวิจัยในอดีตข้างต้นจะเป็นประโยชน์ในการใช้อ้างอิงเพื่อประกอบในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ โดยบทถัดไปจะกล่าวถึงระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้